

Moskva

20. XI. 63

78165

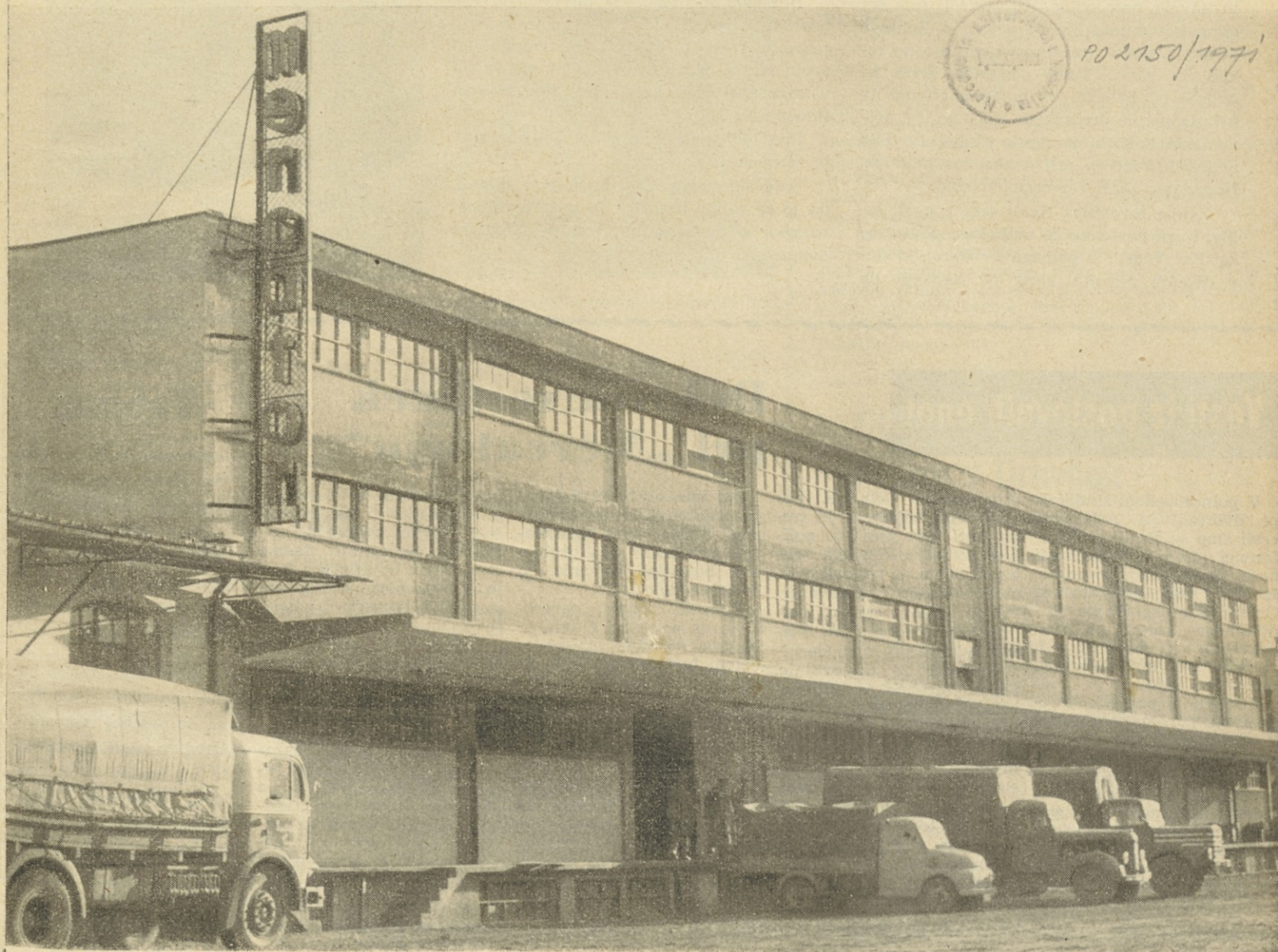
GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI VELETRGOVINE »MERCATOR«

mercator

LETO I – ŠT. I

LJUBLJANA, OKTOBER 1963

CENA 20 DIN

Nova skladišča, ki smo jih zgradili v Tobačni ulici, sodijo med največje pridobitve našega kolektiva v zadnjih letih

U razvijajočem se sistemu delavskega samoupravljanja člani delovnih skupnosti vedno bolj neposredno vplivajo na gospodarjenje z ustvarjenimi sredstvi. Resnično samoupravljanje ni odvisno samo od materialne osnove, marveč tudi od družbene obveščenosti in usposobljenosti vsakega posameznika, ki naj svojo samoupravno udejstvovanje usmerja v korist napredka podjetja ter družbene skupnosti, posredno s tem pa tudi zagotavlja izboljšanje lastnih življenjskih pogojev.

Spodbudnejši delitvi dohodka med družbo in podjetjem ter znotraj podjetja med posameznimi poslovnimi enotami ne prinašata sami po sebi večjih materialnih dobrin, ampak zahtevata za doseg tega tudi boljše gospodarjenje in večanje produktivnosti dela. Vse to pa je povezano z utrjevanjem socialističnih odnosov med člani delovnega kolektiva. Potrebno je, da o gospodarjenju razmišlja vsakdo. Vsa komur se mora vzbuditi želja po soodločanju o vseh vprašanjih, za katere se prej marsikdo

ni niti zmenil ni, še manj pa se je pritoževal, če so šla ta vprašanja mimo njega.

Izvršeni integracijski proces v našem podjetju še posebej zahteva temeljito organizacijo obveščanja vseh članov kolektiva o perečih vprašanjih podjetja, kajti od tega je odvisno tudi nadaljnje utrjevanje notranjih odnosov v kolektivu ter bodoči razvoj podjetja. To so razlogi, ki so pogojili vsestransko premišljen in utemeljen sklep našega Centralnega delavskega sveta o izdajanju glasila Mercator. S tem sklepom je bila jasno opredeljena tudi vloga glasila.

»Osnovna naloga lista je z objavljenimi prispevki utrjevati medsebojne odnose v delovni skupnosti ter skrbeti za strokovno in družbeno politično izobraževanje ter izpopolnjevanje članov kolektiva. List naj postane učinkovita vez med člani delovne skupnosti ter organi upravljanja in vodenja. Zato mora list z objavljenim gradi-

vom seznanjati člane delovne skupnosti s sklepi organov delavskega samoupravljanja, z rezultati gospodarjenja in s perečimi vprašanji v naši gospodarski organizaciji ter v širši družbeni skupnosti, hkrati pa objavljati predloge, mnenja in kritike vseh članov delovne skupnosti.«

Uredništvo lista bo zato skrbelo, da bo MERCATOR res kar se da dobro obveščal člane kolektiva o dogajanjih v podjetju. Če bo sodeloval celoten kolektiv pri urejanju lista, bo tudi ta skromen list resničen odraz razvitosti delavskega samoupravljanja v našem podjetju in tribuna, s katere se bodo člani delovne skupnosti zavzemali za svoja stališča ter s tem prispevali k hitrejšemu razvoju podjetja in utrjevanju notranjih odnosov. Želimo, da bi nas razpravljanje o naših problemih in nalogah v glasilu še trdnejše povežalo.

UREDNIŠKI ODBOR

Našemu listu na pot

POGUMNA POSLOVODKINJA

13. september 1963, ob 19,40 uri.

Tovarišica Gabrijela Heršt, ki je že petnajst let poslovodkinja v naši poslovalnici »Grmada« na Vodnikovi cesti v Šiški, zapira trgovino. Kasen obiskovalec hoče imeti deset dekagramov salame. Herštova dvigne rolo in streže. Moški želi tudi sir in limone, nato odide. Ko se vrne, ima čez obraz potegnjeno žensko nogavico. Zahteva denar. Z nožem rani poslovodkinjo po rokah in glavi. Toda pogumna žena ne omedli od bolečin, ob pogledu na nož in kri. Odganja predrznega roparja in premišljuje, kako bi ga zaprla v lokal. Povsem nepričakovano jo reši znanec na motorju. Napadalec zbeži čez cesto v temo.

Zdajle tovarišica Heršt sedi v svoji sobici in pripoveduje že tolikokrat povedano zgodbo. Včasih si pomaga z rokami, ki tiče v debelih povojih, sicer pa počivajo na

mizi. Pripoveduje enakomerno brez razburjenja, preprosto.

— Bili ste pogumni!

— Da, kajne? — In se smehlja.

— Kakšno kazen bi zahtevali za zločinca?

— Zelo strogo!

Herštova se preobleče. Čevlje ji zaveže hčerka, ki je prišla iz Izole, ko je brala v časopisu vest o roparskem napadu na svojo mater. Herštova odide na vrt in da ustreže naši želji, se postavi med hišo in fotoaparata.

Pred odhodom smo ji stisnili obe roki in želeli srečno!

Delavski svet poslovne enote je sklenil, da jo za njeno hrabrost in požrtvovalnost nagradi z denarno nagrado in izrednim dopustom.

F. P.

Vesti iz poslovnih enot

V polnozasedeni sindikalni dvorani na Aškerčevi cesti smo se zbrali na konferenci delovne skupnosti naše organizacijske enote. Izvolili smo delegate za Občni zbor občinskega sindikalnega sveta ter razpravljali o poslovanju v I. polletju 1963 in o 42-urnem delovnem tednu.

Poslovanje podjetja v letošnjem prvem polletju je z nekaterimi zanimivimi podatki obrazložil predsednik sindikalne podružnice, tovariš Miro Krištof. Dosegli smo lepe uspehe pri povečanju prometa, čistega dohodka, skladov in osebnih dohodkov, pa tudi večjo produktivnost in boljšo

organizacijo dela. K pomembnim uspehom je treba šteti tudi pravilno politiko podjetja, ki vlaga velika sredstva za razširitev in modernizacijo poslovanja, saj je samo v prvem polletju mimo dograditve skladišč adaptiralo in moderniziralo kar 24 poslovalnic. Kako potrebno je bilo povečati prodajne površine ter modernizirati poslovanje, se kaže tudi v dvigu prometa v obnovljenih poslovalnicah. Le-te so dvignile promet v juliju 1963 za 55 %, to je za 35 % več, kakor je povprečni porast prometa v ostalih poslovalnicah za isti čas.

Delovni sestanek pri „Mercatorju“

Pri vprašanjih, ki zadevajo uvedbo 42-urnega delovnega tedna, smo obravnavali predvsem dva problema: bolniške izostanke in nadurno delo.

Bolniški dopusti povzročajo, da so ostali člani kolektiva preobremenjeni z delom in morajo zaradi tega delati tudi izven rednega delovnega časa. Veliko število nadur utruja delavce, škoduje zdravju in znova povzroča povečanje boleznin. Potrebno bi bilo s prizadevanjem slehernega člana delovne skupnosti in medsebojnim sodelovanjem odpraviti te pomanjkljivosti. S prehodom na 42-urni delovni teden, moramo na-

mrež doseči še boljše rezultate kot doslej ter zmanjšati število bolniških izostankov in število nadur. To pa nam bo uspelo z večjo delovno disciplino, z večjo produktivnostjo in z boljšo organizacijo dela.

V razpravi so člani kolektiva obravnavali nekatere težave v skladišču in računovodstvu. Poudarili so, da je skrajšanje delovnega tedna povezano tudi z uvedbo stimulatивnejšega nagrajevanja delavcev, zlasti šoferjev. Še posebej bo treba obravnavati problem uvedbe 42-urnega delovnega tedna v poslovalnicah, predvsem v tistih, ki poslujejo v deljenem delovnem času.

Vabimo

vse bralce in še posebej vse člane naše delovne skupnosti, da sodelujejo v listu **MERCATOR** z zanimivimi dopisi, reportažami, poročili, strokovnimi članki, anekdotami in vestmi.

Objavljene članke bomo honorirali, najboljše pa še posebej nagradili. Građivo za list pošiljajte na naslov: Veletrgovina »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 (za časopis).

ŠOFER Z ZLATO ZNAČKO

Centralno skladišče, oktobra. Med vrstami tovornjakov, ki polnijo ali praznijo svoje karošerije, stoji tudi TAM z registrsko številko LJ 118-71. Šoferja Alojza Trontlja smo iztrgali iz gneče kolegov in veselega razgovora in ga presadili na malce vlažna jesenska tla, pred njegovim vozilom.

— Že od 1951. leta sem pri »Mercatorju« — pričinja kratki razgovor naš odlikovaneec. — Prav ugaja mi. V tale TAM, s katerim sem si prislužil zlato značko, sem prvikrat sedel leta 1957, ko je bil še popolnoma nov. Varoval sem ga in negoval. Tri leta nisem hotel na dopust, da bi se mu med tem v drugih rokah kaj ne pripetilo.

In počitek?

— O, počival sem ob nedeljah.

Skromno, skoraj sramežljivo pripoveduje o svoji več kot dvesto tišč kilometrov

dolgi odisejadi za krmilom svojega tovornjaka. Več kot dvesto tisoč kilometrov na asfaltu brez karambola in večjega pojava.

Nekdaj so bile ceste skoraj prazne. Skozi leta so se polnile, takorekoč pred njegovimi očmi. Množili so se brodolomi na asfaltu tragedije zaradi lahkomišelnosti in neznanja. On pa je ostal isti. Človek trdnih živcev in preračunanih kretenj.

Ljubi svoj poklic.

— Leto dni me še loči od upokojitve. Tudi potem bi rad vozil. Seveda nekaj manjšega.

Nato še nekaj časa postoji pred štiriinpoltonskim Tamom. Slika dveh prijateljev.

Srečno, tovariš Trontelj!

Beseda in želja »Srečno«! naj bo odslej vaš potni nalog.

„GRMADA“ - LETOS 12 LET

PREDSTAVLJAMO POSLOVNE ENOTE

20. decembra 1963 bo minilo 12 let odkar je bilo ustanovljeno trgovsko podjetje »Grmada«, sedaj pod istim imenom poslovna enota »Mercatorja«. Nastala je v letu 1951 ob decentralizaciji podjetij »Hrana«, »Preskrba« in »Koloniale«.

Ustanovitelj je »Grmadi« dodelil zelo skromna skladišča in zasilne poslovne prostore na Celovski c. 43, kjer ima uprava še danes svoj sedež. Ob ustanovitvi je imelo podjetje 17 poslovalnic, katerim se je leta 1952 pridružila poslovalnica »Titovi zavodi Litostroja«. V takem obsegu je podjetje poslovalo do sredine leta 1954. Na pobudo oblastvenih organov so se tedaj osamosvojile trgovine v Stritarjevi ulici 9, Kidričevi ulici 5 in Litostrojski ulici 41, istega leta pa sta se k »Grmadi« pripojili poslovalnici v Šentvidu 18 in v Dolnicah 11.

Do leta 1957 se število poslovalnic ni spremenilo. Zaradi preureditve v mlečno restavracijo je bila v tem letu ukinjena poslovalnica na Celovski cesti 34, na novo pa je bila ustanovljena poslovalnica v Črnučah. Konec leta 1959 sta se »Grmadi« priključili trgovini »Thea« na Gosposvetski cesti 2 in »Kava« na Titovi cesti 44. Zgradili smo potrošniški center »Paviljon A« na Celovski cesti. S prevzemom poslovalnice KZ Savlje je v letu 1959 poraslo število prodajalnih na 21.

V letu 1960 sta bili zaradi regulacije Celovške ceste ukinjeni poslovalnici Celovška 85 in 101, proti koncu istega leta pa je bil odprt potrošniški center »Paviljon B« v Tugomirjevi ulici.

Pomembno spremembo v obsegu svojega poslovanja je »Grmada« doživela v začetku leta 1961, ko sta se ji pripojili podjetji »Pri Kekcu« in »Bežigrad«. Po tej združitvi je imelo podjetje že 53 prodajalnih.

Zaradi ureditve cestnega podvoza in preureditve Titove ceste so bile v letu 1962 ukinjene poslovalnice »Kava«, »Gradišče« in »Parnova«. Po pripojitvi podjetja »Grmada« k veletrgovini »Mercator«, ki je bila izvršena v mesecu juniju istega leta, je bila oddana poslovalnica v Litiji poslovni enoti Litija, ukinjena pa je bila ljubljanska poslovalnica v Predjamski ulici.

Poslovna enota »Grmada« je, s pomočjo matičnega podjetja, odprla v l. 1963 nov potrošniški center »Dravljje«, modernizirala in pre-

Okrog blagajne v samopostrežni trgovini »Grmade« na Poljanski je vedno gneča

Leto	Povprečno število zaposlenih	Osnovna sredstva	Realizacija prometa
1952	59	1 283	196 876
1955	55	8 361	245 566
1958	69	15 372	400 528
1961	291	51 021	2 022 884
1963*	230	58 596	1 132 044

* I. polletje

uredila dotedanjo klasično prodajalno na Poljanski cesti 15 v samopostrežno ter modernizirala poslovalnico na Celovski cesti 248. V kratkem bo odprla tudi novo samopostrežno trgovino na Celovski cesti. Razvoj trgovinskega omrežja in modernizacijo svojih prodajalnih je poslovna enota »Grmada« finansirala pretežno z lastnimi sredstvi. V načrtu za bližnjo prihodnost pa ima še nadaljnje ureditve svojih lokalov in preureditve naslednjih klasičnih trgovin v samopostrežne: Glinška ulica 5, Celovška cesta 144, Medvedova ulica 26, Šišenska cesta 63 in Černetova ulica 23.

Rast in razvoj poslovne enote »Grmada« prikazuje zgornja tabela.

Iz tabele vidimo, da se je od leta 1952 do leta 1963 povečalo število zaposlenih za približno 300 %. Znižanje števila zaposlenih med leti 1961 in 1963 je pozitivna posledica izvršene pripojitve k »Mercatorju«.

Že večkrat je bilo postavljeno vprašanje, zakaj se je »Grmada« pripojila k »Mercatorju«, saj je bila sorazmerno močno podjetje. Odgovor na to vprašanje ni težak: pripojila se je zaradi tega, ker je njen kolektiv bil in je prepričan, da so le velika in dobro organizirana podjetja sposobna razvijati sodobno trgovino. Kolektiv se zaveda, da je integracija v gospodarstvu in tudi v trgovini nujno potrebna.

Vzporedno z razvojem podjetja se je razvijalo in utrjevalo tudi delavsko samoupravljanje. Od ustanovitve do danes je bilo že 7 volitev v organe samoupravljanja, v katere je bilo izvoljeno 115 članov kolektiva. V svojem delu sta bili aktivni tudi sindikalna in mladinska organizacija.

V kratkih vrsticah je težko opisati razvoj podjetja, vendar uspehi so tu in kolektiv »Grmade« je prepričan, da bo v sklopu Veletrgovine »Mercator« dosegel še večje uspehe kot doslej.

Jože Rener
direktor PE »Grmada«

KOLEKTIV? — DA!

Linija stekla in betona, polne gondole, kup žičnih košaric in asortiman od A do Z. To je prvi vtis, ki ga dobiš v samopostrežni trgovini v Dravljah, preden stopiš v parkirnico.

Tu, v parkirnici, stoji poslovodkinja Anica Ovca in ljubeznivo vodi delo svojega kolektiva. Če bi pomagala samo z nasveti in ne tudi z rokami, bi jo lahko primerjali s kapitanom srednje velike ladje. Tako pa lahko napišemo le to, da je del celote, del tihega živčava, ki napolnjuje mali prostor, že tako poln papirnatih in polivilastih vrečk, škatel in zabojev.

Lokal je odprl svoja vrata potrošnikom 4. julija letos. Že prvi mesec je pokazal 81 odstotkov prometa več, kot sta ga premogli obe prejšnji trgovini, ki sta životarili v nehygienskih prostorih starih hiš v bližini. Začetek je bil malce težak: precej časa je potreboval marljivi kolektiv dvanaestih deklet, da je obiskovalce navadil na košarice.

Lokacija je odlična. Servisna služba dostavljanja hitro pokvarljivih mesnih in mlečnih izdelkov deluje brezhibno. Prav tako preskrba s sadjem. Samo... da, samo pakirati morajo veliko sami. In primanjkuje jim blaga. Pa kdo ni brez težav? Poglavitno je, da so potrošniki in kolektiv zadovoljni.

Obisk v samopostrežnem centru v Dravljah

IN POTROŠNIKI? — TUDI

Starejša žena plačuje pri blagajni in se smeje. — Da, da, vseč mi je, vse mi je zelo všeč. Kar napišite: zelo všeč!

Zadenski se umika skozi vrata in prikimava, kot da je prav to poslednji edini dokaz na svetu, ki mu lahko verjamete.

Upokojeni pevski mojster, ki noče zaupati svojega imena, je po dolgi in počasni poti med gondolami in pokraj blagajne pristal pred vrati trgovine. Govori: z vsem je zadovoljen. Včasih se tu in tam najde kakšna napaka, toda potrošniki dajejo svoje pripombe, tudi on, in pomanjkljivosti izginjajo. Zanj je lega lokala odlična, saj stanuje takorekoč čez cesto. Samopostrežba je izredna misel, mnogo bolj mu ugaja, kot postajanje v vrstah in moledovanje, tehtanje in zavijanje pri klasičnem načinu prodaje.

Kupuje vedno sam in to predvsem artikle, ki jih pozna.

Potem odide. Kdo ve, mogoče bo tudi sam skuhal kosilo.

Takšna je bila še pred kratkim notranost klasične trgovine v Dravljah. Zdaj ni več prenatrpanih pultov, nova samopostrežna trgovina je za potrošnike in za kolektiv velika pridobitev

Kakšne so naše vezi

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA IN NOTRANJNI ODNOSI V NAŠI DELOVNI SKUPNOSTI

Veletrgovina »Mercator« je lani in letos zelo povečala svojo dejavnost in to predvsem na področju širjenja maloprodajnega omrežja. Integracija v gospodarstvu, aktivnost in dober sloves podjetja so bili pri tem odločilnega pomena. K podjetju so se v tem kratkem obdobju pripojila številna manjša podjetja in sicer: »Emona«, »Grmada«, »Rožnik«, »Specerija« ter »Hrana« iz Ljubljane, »Polje« iz Polja, »Litija« iz Litije, »Jelka« iz Gornjega grada in »Straža« iz Straže pri Novem mestu. »Mercator« kot podjetje na debelo in drobno z 230 prodajalnami, je danes eno največjih trgovskih podjetij v Jugoslaviji.

Bivša trgovska podjetja so v sestavi podjetja »Mercator« prejela status poslovnih enot. Le-te imajo lastne organe upravljanja z vsemi pravicami in dolžnostmi razen tistih, ki jih je treba reševati načelno skupno, da se zagotovi enotnost v vodenju in izvajanju poslovne politike podjetja, da se zagotove enotne smernice za poslovanje podjetja kot celote, v skladu z dinamičnim razvojem našega gospodarstva v okviru splošnih družbeno ekonomskih načel.

Izvršene pripojitve so nedvomno tudi izraz in posledica dobrih in tesnih poslovnih odnosov Veletrgovine »Mercator« s prirojenimi trgovskimi podjetji. Pri tem je značilno, da so v večini primerov pri reševanju vprašanj pripajanja posameznih podjetij, lokalni oblastni organi z razumevanjem sprejemali sponatane sklepe posameznih de-

lovnih kolektivov o pripojitvi k »Mercatorju«. Zavedali so se namreč, da so za modernizacijo poslovanja in za širjenje maloprodajnega omrežja potrebna močna grosistično-detailistična podjetja, ker so le taka sposobna sodelovati v našem naglem gospodarskem razvoju.

Veletrgovina »Mercator« je v svojem desetletnem poslovanju opravila lepo razvojno pot, saj se je to podjetje razvilo iz razmeroma majhnega podjetja s prometom ca. 1,5 milijarde dinarjev v podjetje, ki bo ob koncu letošnjega leta ustvarilo že ca. 17 milijard dinarjev prometa.

Navedli smo, da so delovni kolektivi posameznih pripojenih podjetij tudi po pripojitvi kot poslovne enote obdržali vse tiste pravice iz neposrednega upravljanja in odločanja, ki omogočajo boljši razvoj poslovanja. Poslovne enote imajo po svoji lastni odločitvi v okviru podjetja lahko status poslovne enote s samostojnim ali z notranjim obračunom. Vodilni delavci poslovnih enot so za svoje delo odgovorni organom upravljanja poslovne enote, generalnemu direktorju podjetja ter Centralnemu delavskemu svetu podjetja. Svojo notranjo organizacijo urejajo poslovne enote s svojimi lastnimi poslovniki o organizaciji in delu poslovne enote, ki ga sprejme, v okviru načel celotne notranje organizacijske strukture podjetja, delavski svet poslovne enote. Urejeni so tudi odnosi med poslovnimi enotami in prodaj-

Pogled na notranjost poslovalnice PE »Emona« v Jeranovi ulici

jalnami. Odnosi poslovnih enot do podjetja so urejeni s posebno pogodbo oziroma s pravili podjetja.

Člani delovnih skupnosti poslovnih enot in podjetja kot celote, izvajajo svoje pravice in dolžnosti upravljanja neposredno na skupščini, na zborih delovnih kolektivov enot, ali z referendumom. Skupščina delovnega kolektiva predstavlja praviloma obliko neposrednega upravljanja delovne skupnosti ter nudi vsem članom delovne skupnosti podjetja možnost neposrednega odločanja o zadevah podjetja kot celote. Zaradi obsežnosti in razširjenosti območja podjetja je predvidena obveznost, da se udeležijo skupščine posebni delegati in predstavniki organov upravljanja enot, kar skupščini zagotavlja povezavo z vsemi enotami in z vsakim članom kolektiva.

Za posamezna važna vprašanja, ki zadevajo podjetje kot celoto, pa lahko razpiše Centralni delavski svet podjetja tudi referendum. Na zborih delovnih skupnosti poslovnih, organizacijskih ali ekonomskih enot se obravnavajo predvsem zadeve, ki zadevajo neposredno probleme samih enot. Na teh zbore pa se obravnavajo lahko tudi zadeve, ki so pomembne za vse podjetje, za njegov nadaljnji razvoj oziroma zadeve, o katerih naj dokončne odločitve sprejmejo centralni organi upravljanja.

Organi upravljanja podjetja so: Centralni delavski svet podjetja, Centralni upravni odbor in generalni direktor. V Centralnem DS podjetja so zastopane vse poslovne enote po merilu, da le-te volijo na vsakih 500 000 000 dinarjev dosežene prometa po enega

predstavnik v CDS. Poslovanje podjetja izvajajo, koordinirajo in nadzirajo strokovni sektorji.

Strokovni sektorji podjetja neposredno rešujejo vse zadeve svoje stroke v podjetju ter so hkrati dolžni, da nudijo vso pomoč ostalim sektorjem podjetja in poslovnim enotam. V odnosih do enot morajo upoštevati pravice, ki so le-te priznane s pravili podjetja, z ustanovitveno odločbo in s pogodbo. Načeloma je na centralne organe upravljanja podjetja prenešeno odločanje — zlasti razpolaganje z delom ustvarjenih sredstev, ki so predvsem namenjena za večja investicijska dela, za razširitev in modernizacijo trgovskega omrežja. Centralizirane so le tiste dejavnosti, ki jih podjetje kot celota lahko rešuje uspešneje, bolj ekonomično in bolj strokovno. To so predvsem skladišna služba, transport, računovodstvo in služba pravnega zastopstva. Vsekakor je v sami organizacijski strukturi in ureditvi medsebojnih notranjih odnosov upoštevana najširša demokratičnost poslovanja, kar je osnova za uspešen razvoj podjetja. Pravilno razviti procesi gospodarjenja, samoupravljanja in delitve znotraj enot so zanesljivo in trajno jamstvo za doseganje večjih uspehov. Omogočajo tudi slehernemu članu delovne skupnosti neposredno uveljavljanje pri gospodarjenju in upravljanju, istočasno pa do maksimuma razvijajo in dopolnjujejo težnje za nadaljnji razvoj podjetja, za izpopolnjevanje sistema delitve ter s tem za doseganje večje produktivnosti dela. Nenehno moramo skrbeti za čim popolnejšo ureditev odnosov in izpolnitev vseh ostalih pogojev za nadaljnji razvoj in napredek podjetja. V širšem smislu pa bomo z dobrim in vestnim delom izpolnili naloge, ki jih ima trgovina v našem družbeno-ekonomskem sistemu.

M. Pogačnik

Pravnik svetuje

Namen te rubrike je, da bi v njej članom našega delovnega kolektiva odgovarjali na nejasna in sporna vprašanja iz delovnih razmerij in drugih sorodnih področij.

Pravilnik o delovnih razmerjih, ki ga je sprejel centralni delavski svet dne 7. VI. 1963, je sicer podrobno uredil vse pravice in dolžnosti članov našega kolektiva, ki izvirajo iz medsebojnih delovnih razmerij, vendar pride večkrat pri praktični uporabi pravilnika do raznih nejasnosti ali pa celo do spora.

Dolžnost vseh organov, ki jim pravilnik daje pooblastila za urejanje delovnih razmerij je, da vsakomur zagotovijo čimbolj objektivno in pravilno uveljavljanje pravic, ki mu gredo, seveda, če tudi sam pravilnik izpolnjuje svoje dolžnosti. Ker pa so s pravilnikom o delovnih razmerjih prenešene skoraj vse pristojnosti na organe enot, to je na upravne odbore in delavske svete enot, na komisije za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij, di-

sciplinske komisije in direktorje enot, bo lahko prišlo v raznih enotah do različnega tolmačenja in uporabljanja posameznih določb.

Vsak, ki se ne strinja z odločbo iz delovnega razmerja, ima pravico ugovora na organe navedene v 201. čl. pravilnika, in sicer praviloma v 8 dneh od prejema odločbe. Za posamezne primere pa je določen drugačen rok, npr. ugovor proti odločbi o odpovedi delovnega razmerja je treba vložiti v 3 dneh po prejemu odločbe.

Kolikor se delavec ne strinja z drugostopno odločbo, ki jo je na podlagi njegove pritožbe izdal pritožbeni organ, ali pa če pritožbeni organ ne reši pritožbe v 30 dneh, ima delavec pravico, da vloži pri rednem sodišču tožbo.

Tožbe, oziroma delovnega spora pa ni mogoče vložiti proti poslovnim enotam, ki je obravnavala sporno zadevo, pač pa samo proti podjetju.

V tej pravni posvetovalnici seveda ne bi mogli neposredno vplivati na rešitev posameznih primerov in omejevati pristojnost organov, ki so po pravilniku pooblašteni, da urejajo zadeve iz delovnih razmerij. Želeli bi pa, da bi v tej rubriki objavljali in pojasnevali sporne primere in da bi s tem prispevali k čim objektivnejšemu reševanju vseh problemov iz medsebojnih delovnih razmerij.

IZDELAVA STATUTA - NALOGA VSEH

Statut je temeljni samoupravni akt podjetja, ki sta mu tako nova zvezna kot republiška ustava dali izreden pomen pri urejanju odnosov v delovni skupnosti.

S statutom se določajo notranja organizacija, delovno področje in odgovornost organov upravljanja, položaj delovnih enot in pravice delovnih ljudi pri upravljanju teh enot in druga pomembna vprašanja. S statutom se lahko predvidi tudi določena poslovna samostojnost posameznih enot.

Priprave za izdelavo statuta pri podjetju »Mercator« pa ne predstavljajo neko popolnoma novo delo oziroma samo izpolnjevanje dolžnosti, da sprejemo novi statut najpozneje do 9. aprila 1964, to je do roka, ki ga postavlja Zakon o izvedbi ustave SRS. Novi statut naj dokončno postavi čvrste temelje in hkrati solidno ogrodje zgradbe velikega podjetja, ki se je razvilo v dobi integracije in naj še bolj poglobi vse dosedanje pravice samoupravljanja posameznih enot, obenem pa zagotovi najugodnejše pogoje za delo podjetja kot celote.

Zaradi pripojitve 12 podjetij v letu 1962 je bilo treba postaviti novo organizacijo in urediti medsebojne pravice med matičnim podjetjem in poslovnimi enotami. Zato je centralni DS že dne 31. 7. 1962 sprejel nova Pravila podjetja, ki so omogočila, da je podjetje lahko ustanavljalo razne oblike poslovnih in ekonomskih enot z najširšimi samoupravnimi pravicami.

Problemi gospodarskega razvoja podjetja in enot, problemi delitve so narekovali, da je centralni DS dne 30. dec. 1962 sprejel okvirni pravilnik o delitvi

čistega dohodka in okvirni pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Oba okvirna pravilnika sta dala prav tako najširša pooblastila organom upravljanja enot kar zadeva gospodarjenje in delitev. Vse enote so že v mesecu januarju 1963 sprejele lastne pravilnike o delitvi čistega dohodka in pravilnike o delitvi osebnih dohodkov.

Medsebojna delovna razmerja je bilo prav tako treba nujno urediti, ker so se pokazali številni problemi pri tako teritorialno razsežnem podjetju kot je »Mercator«, ki ima svoje enote in prodajalne od Litije in Logatca do Gornjega grada. Zato je bil 7. 6. 1963 sprejet pravilnik o delovnih razmerjih, ki je prav tako dal skoraj vsa pooblastila in pristojnosti za urejanje delovnih razmerij posameznim poslovnim enotam.

Razumljivo je, da novi statut ne bo smel prekiniti organske rasti že obstoječih samoupravnih pravic in bistveno spreminjati medsebojnih pravic in dolžnosti, ki so bile do sedaj urejene s pravili podjetja, s pravilniki in pogodbami med matičnim podjetjem in enotami.

Centralna komisija za pripravo osnutka statuta se tega dobro zaveda ter želi, da bi ji delovni kolektivi vseh enot že med delom sporočali svoje želje o zadevah, ki so bile doslej pomanjkljivo urejene, ali pa sploh še niso bile urejene.

Da bi bile pregledane dobre in slabe strani dosedaj sprejetih notranjih predpisov in da bi se dosedanja ureditev notranjih odnosov čimbolj analizirala, da bi bil predlog statuta tudi strokovno čimbolj pripravljen, je centralna komisija

imenovala 3 posebne komisije:

- za organizacijo in samoupravljanje,
- za gospodarjenje in delitev,
- za rekreacijo in skrb za človeka.

Vsaka od teh posebnih komisij je prevzela dolžnost, da podrobno analizira gradivo s svojega področja in pripravi predloge o vsem, kar naj bi se na novo uredilo v statutu oziroma, kar naj bi se iz dosedanjih notranjih predpisov podjetja povzelo v statut z delnimi spremembami in dopolnitvami.

Delo teh posebnih komisij koordinira centralna komisija, ki bo posamezna načelna in važnejša vprašanja dala v razpravljanje še predno bo izdelan predlog statuta. To bo veljalo zlasti v primerih, za katere bo posebna komisija ali centralna komisija menila, da je potrebno bistveno spremeniti zadeve, ki so bile na novo urejene s pravili iz leta 1962, oziroma z medsebojnimi pogodbami med podjetjem in enotami.

Centralna komisija pričakuje, da ji bodo tudi samoupravni organi enot, družbeno-politične organizacije: ZK, sindikalna organizacija in ZM že sedaj med delom sproti sporočali svoje predloge in nasvete za čimboljšo pripravo predloga statuta.

Prepričani smo, da je želja vsega kolektiva podjetja »Mercator« oziroma vseh poslovnih enot, da na podlagi dosedanjih izkušenj in rezultatov z novim statutom še bolj utrdimo medsebojno sodelovanje in postavimo temelj za uspešno upravljanje in gospodarjenje za daljšo dobo.

Mirko Rupelj

Naš razgovor

Na zadnjih volitvah, ki so sledile bogati ustavni razpravi in so bile izvedene prvič po določenih nove ustave, je bilo v nove občinske skupščine izvoljenih tudi nekaj tovarišev iz naše delovne skupnosti. Med njimi, tovariš Turk, direktor maloprodaje v našem podjetju, ki je bil izvoljen v zbor delovnih skupnosti občinske skupščine Ljubljana Vič-Rudnik.

Tovariš Turka smo naprosili, da nam za prvo številko našega lista odgovori na troje vprašanj in nam tako pojasni naloge, ki čakajo njega in ostale odbornike v občinskih skupščinah.

— Kako gledate na sodelovanje občinske skupščine pri reševanju težavnih vprašanj trgovine v komunih?

— Menim, da bi morali odborniki, ki so bili v občinsko skupščino izvoljeni v trgovinskih gospodarskih organizacijah, delati predvsem v svetih za blagovni promet. Sveti za blagovni promet pri občinskih skupščinah obravnavajo namreč poglavitne probleme s področja trgovine in sprejemajo tudi predloge, o katerih kasneje sklepa občinska skupščina. Slišal sem za mnenje, da naj bi v teh svetih ne bili zastopani odborniki, ki so zaposleni v trgovini. Tako mnenje je napačno.

Občinska skupščina lahko s svojimi ukrepi sicer marsikje pospeši razvoj trgovine toda, žal, ga ne more podpreti z nujno potrebnimi investicijskimi sredstvi, kajti investicijski skladi v komunah so za to premajhni. Tudi same trgovinske organizacije, kljub izvedeni integraciji, nimajo tolikšnih lastnih investicijskih skladov, da bi zmogle same reševati vse težave trgovine. Integracija sama sicer kritično

RAZGOVOR Z VINKOM TURKOM — ODBORNIKOM ZBORA DELOVNIH SKUPNOSTI OBČINSKE SKUPŠČINE LJUBLJANA VIČ-RUDNIK

stanje ublažuje, zaradi za trgovino neugodnih instrumentov delitve dohodka, pa tudi velika in močna trgovska podjetja niso v stanju rešiti trgovine iz podedovane zaostalosti. Zaradi tega bi bilo potrebno, da bi pri obnovi trgovin in pri investicijah v nove trgovinske lokale sodelovali tudi občinski stanovanjski skladi s sredstvi, ki jih daje trgovina v obliki najemnin in v obliki drugih dajatev, pa tudi drugi investitorji. Ustvarjanje takega sodelovanja in zagotovitev kreditov pod ugodnimi pogoji bi bila v pogledu ustreznega razvoja trgovinskega omrežja ena važnih nalog občinskih skupščin oziroma njihovih organov.

— Kako bi zagotovili sodelovanje izvoljenih odbornikov — članov naše delovne skupnosti z volilci?

— Ugotavljam, da so vsi odborniki, ki jih je izvolil naš kolektiv, hkrati člani naših samoupravnih organov: Centralnega delavskega sveta, delavskih svetov poslovnih enot in upravnih odborov. Po tej svoji družbeni funkciji so seznanjeni z vso problematiko podjetja. Zadeve, o katerih razpravljajo samoupravni organi, bodo tovarišem odbornikom gotovo napotilo tudi za njihovo delo v občinskih skupščinah in obratno: delo v občinskih skupščinah oz. probleme, ki jih bodo tam obravnavali kot odborniki, bodo lahko prenašali na organ delovne skupnosti podjetja in s tem na kolektiv, ki jih je izvolil.

— Tovariš Turk, kateri so po vašem mnenju poglavitni problemi trgovine na drobno v našem podjetju?

— Temeljna naloga je seveda obnova in modernizacija poslovanja trgovin. Zavirajo pa jo predvsem instrumenti delitve dohodka in neustrezni pogoji za najemanje investicijskih kreditov. Še pred par leti pereče vprašanje pomanjkanje dobrega strokovnega kadra v poslovalnicah se izboljšuje, in upam, da bo ta problem v bližnji prihodnosti odpadel.

Do izvršene integracije je bil »Mercator« samo grost. Z integracijo se je delo komercialnega oddelka bistveno spremenilo in povečalo. Če hočemo, da bo podjetje v celoti dobro poslovalo, je nujno potrebno tesno sodelovanje komercialnega oddelka z vsemi komercialisti in z vsemi poslovnimi enotami podjetja.

Pomagali smo Skopju

Ob pretresljivi novici o katastrofalnem potresu, ki je hudo prizadel in skoraj uničil glavno mesto bratske republike Makedonije, se je tudi naše podjetje takoj vključilo v skupno akcijo za pomoč Skopju.

Že v prvih dneh po potresu je Centralni upravni odbor podjetja odobril tri milijone dinarjev pomoči, v dogovoru z RK Slovenije pa je bilo odposlano težko prizadetemu prebivalstvu

takrat najbolj potrebno blago: pet ton limon in 3,5 tone mila.

V teh dnevih so vse sindikalne podružnice naših poslovnih enot na sestankih kolektiva sklenile, da bodo kot prvo pomoč Skopju prispevale svoj enodnevn zaslužek. Več kot 40 članov kolektiva pa se je prijavilo tudi za krvodajalsko akcijo.

Sedaj, ko je višina nastale škode že točneje ocenje-

na in so že znana ogromna sredstva — okoli 400 milijard dinarjev — ki so potrebna za obnovo in izgradnjo novega Skopja, pa se je delovna skupnost »Mercatorja« enodušno odzvala tudi vpisovanju ljudskega posojila. V tej akciji je kolektiv zbral 7 867 000 din. CDS pa je sklenil iz razpoložljivih sredstev skladov vpisati posojilo v skupnem znesku 5 000 000 dinarjev.

Skozi samopostrežne trgovine »MERCATORJA«

Veletrgovina »Mercator« je bila ustanovljena leta 1952 kot trgovina na debelo. Od leta 1962 dalje ima podjetje v svojem sklopu tudi poslovne enote, ki imajo samopostrežne prodajalne. V prvem letošnjem polletju so bile odprte tri nove, s tem pa je narastlo število »Mercatorjevih« samopostrežb že na deset poslovalnic.

Nekatere od teh poslujejo sicer v starih, toda popolnoma preurejenih prostorih, združenih iz več manjših, prej samostojnih lokalov. Vse samopostrežne prodajalne »Mercatorja« so na področju ljubljanskega okraja. Prodajalne, ki so začele obratovati v letu 1961 in 1962, kažejo lep napredek, saj so nekatere povečale v tej kratki dobi promet že za 50 % in celo več. Tudi letos odprte nove samopostrežne trgovine so lepo presegle planirani promet.

Naj navedemo nekaj podatkov: skupna čista prodajna površina mercatorjevih samopostrežnih prodajalnih je 1065 m², povprečna velikost prodajalne je 106,5 kvadratnih metrov. V naših samopostrežbah je zaposlenih 98 trgovinskih delavcev, na enega zaposlenega pa odpade 10,8 m² čiste prodajne površine.

Dosežena povprečja prometa na 1 m² prodajne površine so zadovoljiva, zlasti če upoštevamo, da gre za novo, še ne povsem osvojeno tehniko prodaje. Ta povprečja so nad okrajnim povprečjem in se gibljejo v drugem tromesečju tega leta med 141 000 in 430 000 dinarjev. Uspehi so sicer tu, vendar je z odstranitvijo nekaterih pomanjklivosti možno še znatno izboljšati poslovanje. Ob smotrnejši notranji organizaciji in prožnejši obliki izbire blaga, bi bilo mogoče dvigniti izkoriščanje prostora za 20 do 30 %, s tem pa bi se dvignila tudi storilnost zaposlenih.

V okviru sedanjih poslovalnih enot »Mercatorja« je bila odprta prva samopostrežna prodajalna v Logatcu že 30. maja 1960. Logatčanom gre čast in priznanje, da so brez obotavljanja sprejeli in uredili samopostrežbo, kakor hitro so izvedeli za ta novi način trgovanja. Bil je to smel poizkus, brez novega, v ta namen zgrajenega objekta in brez pomoči od drugod. Prodajalna razpolaga s 145 kvadratnimi metri čiste prodajne površine in ima tudi priročno skladišče za pripravo blaga. Od 1. januarja tega leta posluje po »non-stop« sistemu.

Poslovna enota »Grmada« je odprla 29. novembra 1960 samopostrežno trgovino v okviru Potrošniškega centra v Tugomirjevi ulici. Ta prodajalna ima 100 m² čiste prodajne površine, v svojem sortimentu pa vodi le špeci-rijsko blago in gospodinjske potrebščine, izdelke iz plastične mase, kovinske izdelke ter sadje in zelenjavo. Na 1 m² je ta samopostrežba dosegla v letošnjem drugem tromesečju visok

promet ca. 400 000 dinarjev, ki je zelo zadovoljiv, zlasti še, če upoštevamo sosednje oddelke Potrošniškega centra, kjer se prodaja na klasičen način kruh, meso, mleko in galanterijsko blago.

15. marca 1963 je poslovna enota »Grmada« odprla svojo drugo samopostrežno trgovino na Poljanski cesti 15. V tej poslovalnici prodaja razen živil in gospodinjskih potrebščin tudi mleko, kruh in sveže meso. Samopostrežba je urejena v adaptiranem lokalu in ima 60 m² prodajne površine. Lokal je na prometnem kraju Ljubljane, poslovalnica pa je že v prvih mesecih svojega poslovanja znatno preseгла promet, ki ga je opravila prejšnja klasična trgovina.

Svojo tretjo, s pestrim sortimanom blaga založeno samopostrežno trgovino, pa je poslovna enota »Grmada« odprla 4. junija 1963 v Sojerjevi ulici v Dravljah. Ta prodajalna ima na čisti prodajni površini 125 m² okusno in funkcionalno pravilno razvrščene gondole, kjer si lahko kupci postrežejo z vsemi gospodinjskimi potrebščinami, s sadjem in zelenjavo, konzerviranimi živilami in pestrim izborom gospodinjskega pribora iz

trgovino v Potrošniškem centru v Jeranovi ulici. Ta trgovina posluje od 19. decembra 1960 na čisti prodajni površini 154 m². Poslovalnica je opremljena delno kot klasična trgovina, kupci pa najdejo v njej vsa živila, gospodinjske potrebščine, sadje in zelenjavo ter kruh. Zaradi ne najboljše izbrane lokacije je ta trgovina po prometu med šibkejšimi. Poslovna enota se zato tembolj trudi izboljšati sedanji način prodaje in uvesti samopostrežni način trgovanja čim doslednejše.

Samopostrežba se uveljavlja tudi na podeželju. Poslovna enota »Hrana« je 11. novembra 1960 odprla na Dobravi svojo prvo samopostrežno prodajalno, ki ima 72 m² čiste prodajne površine. Za novo samopostrežno trgovino je bilo med tamkajšnjimi kupci že takoj v začetku poslovanja veliko zanimanje in je le-ta znatno preseгла pričakovani promet. Domačinom nudi prehransko blago in gospodinjske potrebščine, ima pa tudi manjši izbor galanterijskega blaga ter sadja in zelenjave.

Druga, po obsegu znatno večja samopostrežna trgovina poslovne enote »Hrana«, je v okviru potrošni-

Pogled na potrošniški center »Grmada« v Tugomirjevi ul.

škega centra v Rožni dolini. Ta samopostrežba posluje od 29. novembra 1961, ima 161 m² čiste prodajne površine. Trguje z živilami, gospodinjskimi potrebščinami in galanterijskim blagom. Kolektiv poslovalnice vestno rešuje vse težave in probleme ter postopoma tudi izboljšuje organizacijo dela, zato so tudi uspehi tega prizadevanja očitni. V potrošniškem centru so tudi oddelki za prodajo mleka, mesa in galanterije, ki poslujejo na klasičen način prodaje.

Poslovna enota »Litija« je odprla svojo prvo samopostrežno trgovino dne 5. septembra 1961. Poslovni prostor je pridobila s preureditvijo prejšnje trgovine. Čisti prodajni prostor meri 61 m², slaba stran poslovalnice pa je pomanjkanje ustreznih predparkirnih prostorov in skladišč. Kolektiv te poslovalnice skuša s čim boljšo organizacijo dela premagati objektivne težave in s širitvijo asortimenta blaga dvigati promet in ustreči željam kupcev.

Svojo drugo samopostrežno trgovino »Pri mostu« je poslovna enota »Litija« odprla 3. septembra 1963. Prodajalna je nastala iz prejšnje klasične trgovine. Z adaptacijo je bila nekoliko razširjena in ima sedaj 77 m² čiste prodajne površine. Potrošnikom nudi vsa živila in gospodinjske potrebščine.

Poslovna enota »Polje« ima v Zalogu pri Ljubljani lepo založeno samopostrežno trgovino, ki posluje na 110 m² čiste prodajne površine. Pomožni prostori prodajalne so zadovoljivi. Izjema je pri tem le parkirnica, ki je nasproti potrebam premajhna, a je ni bilo mogoče urediti ob adaptaciji prostorov.

Promet v samopostrežnih trgovinah »Mercatorja« se je v mesecu juliju 1963, nasproti prometu doseženem v mesecu juliju 1962, povečal (glej tabelo).

Tri leta sicer niso dolga doba, uspehi pa so tu. So zasluga podjetja in kolektiva, ki z vztrajnostjo in prizadevanjem proučuje, zasleduje in uporablja lastne in tuje izkušnje o sodobni tehniki prodaje. Število samopostrežnih prodajalnih stalno narašča. To je dokaz, da so prednosti tega sistema spoznali tako kupci kot trgovinski delavci in podjetja.

Justi Božič
poslovodkinja
SP-Tugomirjeva ulica

Blago se v lepo urejeni samopostrežni trgovini kupcu kar samo ponuja. Na sliki: notranjost samopostrežbe v Tugomirjevi ulici

plastične mase, pa tudi s kovinskimi izdelki. Nov objekt, v katerem posluje ta samopostrežba, je pomembna pridobitev za potrošniške, obenem pa ima tudi zaposleno osebje boljše delovne pogoje tudi za kulturno trgovanje.

Poslovna enota »Emona« ima svojo samopostrežno

PE »Grmada« — Ljubljana, Poljanska c.	za 115 %
PE »Grmada« — PC Dravlje	za 81 %
PE »Grmada« — PC Tugomirjeva ul.	za 45 %
PE »Emona« — PC Jeranova ul.	za 20 %
PE »Hrana« — PC Rožna dolina	za 66 %
PE »Hrana« — Dobrava pri Litiji	za 45 %
PE »Litija« — Litija	za 68 %
PE »Polje« — Zalog pri Ljubljani	za 20 %
PE »Logatec« — Logatec	za 16 %

Razsvetljava in turizem

NEKAJ MISLI S STROKOVNEGA POSVETOVANJA

Posredujem mnenja nekaterih strokovnjakov o ureditvi razsvetljave v Sloveniji, kot so jih podali na posvetovanju.

V referatu »Razsvetljava in turizem« je prof. dr. ing. D. Matanovič poudaril pomen pravilne osvetlitve cest, prometnih znakov ipd. za turizem, ker prihaja k nam vedno več turistov z lastnimi prevoznimi sredstvi. S tem v zvezi je tudi omenil, da razsvetljava izlozb ne bi smela motiti mimoidoščih z bleščanjem. Namen razsvetljave v izlozbah naj bo v tem, da osvetljuje izložbe in ne tudi cest, razen v primeru, ko je v neki ulici veliko dobro razsvetljenih izlozb in le te skupno dopolnjujejo cestno razsvetljavo.

Opozoril je tudi na to, da moramo paziti pri izbiri virov svetlobe. Fluorescenčne žarnice nam dajejo odtenke barv od modrikaste, preko bele do rumenkaste, pri čemer pa vse v večji meri popačijo naravne barve. Navadne žarnice (na nitko) dajejo svetlobo bolj rumenkaste barve in nam zato prija bolj kot fluorescenčne. Seveda imajo fluorescenčne žarnice velike prednosti (daljša doba trajanja itd.), ki jim zagotavljajo večjo uporabnost pri razsvetljavi industrijskih obratov in tudi v drugih primerih. Paziti pa moramo na izbiro barv svetlobe fluorescenčnih žarnic, ker nekatere le preveč popačijo barvo hrane, zlasti mesa in sadja. Dogaja se, da je sveža rdeča šunka videti stara ali pokvarjena, ali sveže rdeče češnje kot gnile. Nekatera živila se celo pri taki osvetljavi kvarijo. Tako so n. pr. dognali, da postaja surovo maslo žarko, če je dolgo časa pod vplivom svetlobe fluorescenčnih žarnic. Za ilustracijo navajam znan primer poizkusa s pojedino pri zeleni svetlobi fluorescenčnih žarnic. Gostitelj je nudil svojim gostom, ki seveda niso bili seznanjeni s poizkusom, pri zeleni svetlobi fluorescenčnih žarnic, najbolj izbrane in okusne jedi. Gostje niso imeli teka in nekatere jim je postalo celo slabo. Ko je gostitelj nato prižgal navadne žarnice se jim je tek povrnil in so s slastjo vse pojedli.

Predavatelj je naglasil tudi pomen dekorativne svetlobe za turizem, t. j. osvetlitve stavb, spomenikov, vodomotov, parkov ipd., čemur posvečamo pri nas vse premalo pozornosti. Pri reševanju problemov pravilne razsvetljave, je omenil tudi nujnost posvetovanja z raznimi strokovnjaki kot: arhitekti, urbanisti, svetlobnimi tehnikami in drugimi ter pravilno vzdrževanje svetlobnih naprav.

Ing. V. Planinšek je v referatu »Javna razsvetljava« s statističnimi podatki pokazal velik pomen pravilne in zadostne javne razsvetljave. Primer: v Evropi je bilo l. 1960 v prometnih nesrečah okoli 51 000 mrtvih in 1 700 000 ponesrečenih. Delež nesreč v mraku in ponoči je znašal 25 % od celotnega števila nesreč (t. j. ca. 12 000 mrtvih). Številne statistike kažejo, da se lahko zmanjša število nesreč z dobro cestno razsvetljavo vsaj za tretjino t. j. ca. 4000 mrtvih in 140 000 ponesrečenih manj glede

na podatke iz l. 1960 v Evropi. Istočasno pa je tudi materialna škoda pri prometnih nesrečah ponoči večja kot podnevi. (Razmerje škode je po nemških podatkih 1,65 : 1 DM).

Ing. J. Kernc je v referatu »Razsvetljava trgovin in izlozb ter svetlobne reklame v nočnih slikah mestnih ulic« obravnaval pomen zadostne razsvetlitve trgovin oziroma celotnih ulic in mestnih predelov. Dobra osvetlitev pritegne tako turiste kot ostale mimoidoče, nasprotno pa slabo ali celo neosvetljeni predeli mesta vzbujajo v ljudeh nezaupanje in odbijajo.

Iz tega referata bi nakazal nekaj momentov, ki jih moramo upoštevati pri razsvetljavi izlozb, trgovin in reklam:

1. Blago mora biti osvetljeno tam, kjer je razstavljeno, predvsem pa tam, kjer se prodaja. Ni najvažnejše razsvetliti prodajalno, temveč blago, ki ga prodajamo.

2. Poudariti moramo prodajna mesta s tem, da jih močneje osvetlimo. Pri tem moramo paziti, da ne blešči niti kupcu niti prodajalcu.

3. Zaradi spreminjanja opreme in s tem razporeditve v prodajalni, mora biti omogočeno prilagajanje razsvetljave, to je možnost prestavljanja vseh ali vsaj nekaterih svetilk.

4. Električni vodi morajo biti hitro in preprosto dosegljivi zaradi kontrole in eventualnega spreminjanja.

5. Umetna razsvetljava mora biti prijetna za oko. Pri tem pa mora biti tako urejena, da bo dajala svetlobo takšne barve, ki bo predstavljala pravilno kvaliteto in barvo blaga.

6. Žarnice v izlozbah se ne smejo videti, ker v takih primerih povzročajo bleščanje.

7. Razsvetljava izložbe in prodajalne mora biti harmonično uglasena tako glede nivoja osvetljenosti, kakor tudi glede značaja razsvetljave.

8. Razsvetljenost izložbe je odvisna tudi od okolja v katerem se nahaja; n. pr. izložbe ob poslovnih cestah morajo biti močno razsvetljene, izložbe v ozkih ali stanovanjskih ulicah pa je potrebno manj razsvetliti. Seveda je razsvetljenost izložbe odvisna tudi od blaga, ki je razstavljeno.

9. Upoštevati moramo še druge svetlobno tehnične komponente, kot so: smer in barva svetlobe, razporeditev svetlosti posameznih ploskev, pravilne sence ipd. Brez senc ni namreč plastičnega dožemanja prostora. Veliko izlozb v katerih ni senc vzbujajo vtis enoličnosti, še bolj pa so enolične izložbe, v katerih so vse ploskve in vsi predmeti enako osvetljeni, kjer ni kontrastov oziroma ne izstopa noben predmet. Prav zato bi se morale vsaj nekatere svetilke v izlozbah z lahkoto predstavljati in vsaj spreminjati položaj.

(nadaljevanje prihodnjič)
Miro Krištof

Primerno osvetljena izložba tudi ponoči poživlja okolico

Vesti z vseh strani

Sindikalna podružnica organizacijske enote »Mercator« je v letošnjem poletju izvedla med svojimi člani športno tekmovanje. Tekmovali smo v streljanju z zračno puško, v namiznem tenisu in šahu. Tekmovanja z zračno puško se je udeležilo največ članov naše delovne skupnosti obeh spolov. V namiznem tenisu je sodelovalo 12 tekmovalcev, v šahu pa 8. Zmagovalci in drugoplasirani v posameznih panogah so bili nagrajeni s praktičnimi darili.

Delovni kolektiv Veletrgovine »Mercator« je 15. septembra priredil prvi skupni izlet. Združili smo prijetno s koristnim ter obiskali zagrebški velesejem. Z zanimanjem smo si ogledali že poznane in nove izdelke naše in tuje proizvodnje. Paviljoni so bili lepo aranžirani in založeni. Škoda je le, da razstavljenih predmetov ni bilo mogoče tudi kupiti, oziroma naročiti. Naši poslovodje in komercialisti bi namreč marsikateri razstavljeni artikel želeli imeti v prodaji v naših prodajalnah.

Po ogledu velesejma smo se odpeljali na kratek ogled Titove rojstne hiše v Kumrovcu. Zadnja postojanka našega izleta pa je bila vas Bizeljsko, kjer smo priredili za vseh 260 udeležencev izleta prijeten piknik. Ob dobri bizeljski kapljici in pečenem prašiču nam je hitro minil dan. Dobro razpoloženi smo se v mraku vračali nazaj v Ljubljano.

Centralni delavski svet podjetja je na svojem 16. rednem zasedanju obravnaval poročilo o poslovanju podjetja v prvem polletju letošnjega leta in to poročilo sprejel. Pravtako je obravnaval in potrdil prioriteto listo novih investicij in adaptacij objektov, sprejel pa je tudi predlog, da se ustanovi v podjetju posebna služba, ki bo vodila investicijsko dejavnost.

Desetletnico svojega dela v podjetju so letos praznovali naslednji člani naše delovne skupnosti: Jože Brulc, Pepca Cigale, Viktor Cimperman, Ruth Cvar, Betka Einzecopf, Adolf Logar, Marija Lukan, Anka Molk, Jože Nagode, Nežka Ogorevc, Adolf Osterc, Danica Ožbalt, Ivanka Šega, Pavla Skorjanc, Štefka Urbas, Vladimir Valič, Angelca Zadnik in Karel Zejen. Podjetje jih je za njihovo dosedanje delo nagradilo in jim podelilo diplome oziroma posebna priznanja.

Smeh ni greh

INTEGRACIJA

»Včeraj sem slišal, da se je neki vdovec z osmimi otroki oženil z vdovo, ki ima šest otrok.«
»To pa ni več ženitev, to je že integracija!«

MALI OGLAS

Sprejmemo slaščičarskega vajenca. Prednost imajo diabetiki.

NEUSPELA REKLAMA

»Tovariš direktor, za opremo vaše pisarne vam toplo priporočam te lepe in udobne fotelje. V njih se boste počutili kakor doma.«
»Kakor doma? Dajte mi prosim rajši drugačne!«

ZDRAVNIŠKA

»Tovariš primarij, kaj pa če moja operacija ne bo uspela?«
»Brez skrbi, tega pa gotovo ne boste doživeli!«

DVE IZ NAŠIH ŠOL

»Nežka, kaj veš povedati o prehrabeni stroki?«
»Same dobre stvari, tovariš profesor!«
»Mirko, opiši mi hrbtenico!«
»Hrbtenica ima niz vretenc. Na zgornjem delu ima glavo, na spodnjem delu pa sedimo.«

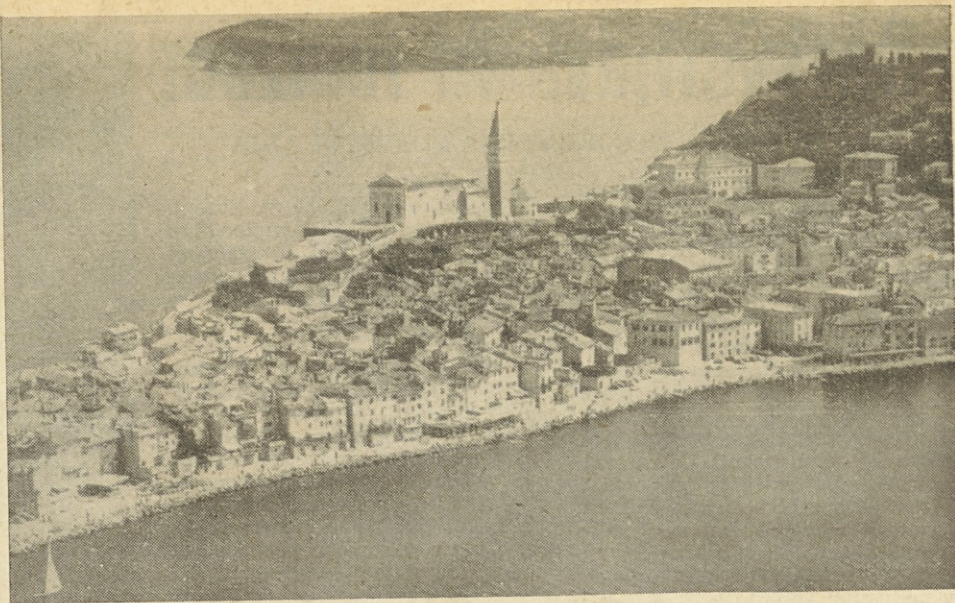
GOSTINSKA

Natakar: »Če mi ne plačate zapitka, grem po miličnika!«
Gost: »Pa vendar ne mislite, da bo on plačal za mene?«

IN ENA GLASBENA

Na proslavi 10. obletnice obstoja večjega lokalnega podjetja je v kulturnem programu sodeloval tudi pianist — amater iz bližnjega trga. Klavir je bobnel pod krepkimi udarci, dvorana pa se je kar tresla ob orkanu tonov. Šele, ko je izvajalec končal z mogočnim fortissimom, je napovedal skladbo: »To je bila Siegfriedova smrt.«

Sekretar podjetja, ki je vodil organizacijo proslave, pa je zastokal: »Prav rad verjamem!«

Na počitnicah v Piranu

Najbolj obiskan počitniški dom v našem kolektivu je prav gotovo počitniški dom v Piranu. Že leta 1959 ga je odprla PE »Emona«. Ni čudno, da člani našega kolektiva radi letujejo v njem, saj je samo pet minut od obale in le deset minut od kopališča. Takšnih ugodnosti ni povsod in letovati v Piranu je res prijetno, še posebej, če ni potrebno za tako razkošje odšteti prevelike vsote.

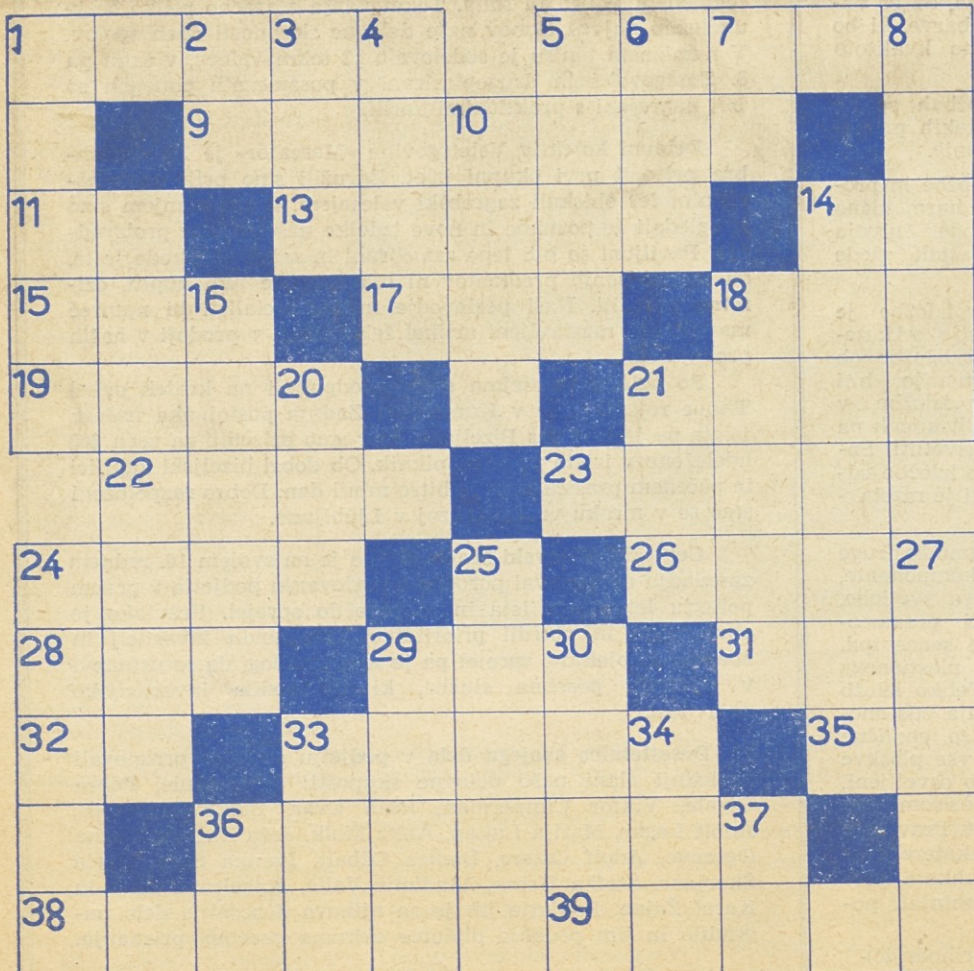
Tovarišica Tončka Jeršič je bila prvo leto blagajnik tega počitniškega doma, zdaj pa je že vsa leta njegova upravnica. Naprosili smo jo, da nam je povedala nekaj o poslovanju doma v »Ko se je leta 1962 »Emona« priključila »Merkatorju«,

smo s skupnimi sredstvi dom najprej adaptirali, izselili eno privatno stranko in tam uredili kopalnico in kuhinjo. Tako je sedaj dom kar primerno urejen. Ima 22 ležišč. Žal so sobe tako velike, da morajo biti po dve družini skupaj, ker je v enem prostoru po več postelj.

Letos je bil dom odprt od 1. junija do 15. septembra,« je nadaljevala tovarišica Tončka. »V tem času je preživelo po deset dni svojega dopusta petinšestdeset družin. Od tega jih je bilo iz poslovne enote »Emona« le 22. Vsi, ki so bili na letovanju v Piranu, so se pohvalili. Penzion je bil res poceni, saj je znašal na dan

le 600 dinarjev za odrasle in 300 din za otroke do 12. leta starosti. Čeprav morajo ljudje prinesiti s seboj posteljno perilo (nekaj ga ima za vsak primer tudi dom), je to kljub vsemu le malenkost v primerjavi z drugimi ugodnostmi, ki jih imajo letoviščarji v tem domu. Vsi so odhajali zadovoljni, še posebej so hvalili odlično kuharico, ki jim je počitnice napravila še bolj prijetne.

Res je, da imamo tudi težave s preskrbo in v sami hiši s privatno stranko, toda to je drugotnega pomena. Z malo dobro volje in optimizma bo drugo leto letovanje v našem domu še bolj prijetno kot je bilo letos.«

NAGRADNA KRIŽANKA

Objavljamo prvo nagradno križanko. Nagrade so: 1. nagrada 3000 dinarjev, 2. nagrada 2000 dinarjev, od 3. do 10. nagrade po 1000 dinarjev.

Rešitve pošljite na naslov: Veletrgovina »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 najkasneje do 6. novembra 1963. Na pismu označite: »nagrada križanka«. Rešitev križanke in seznam nagrajencev bomo objavili v naslednji številki Mercatorja.

Vodoravno: 1. Latinsko-ameriški ples 5. Glavno mesto evropske države 9. Država v Evropi 11. Sosedna soglasnika 13. Carovnica, ki je Odisejeve mornarje začarala v prašiče 14. Osebni zaimsek 15. Zvok, glas 17. Nestrupena kača 18. Japonski denar 19. Angleško oporišče v Arabiji 21. Reka v Bosni 22. Sarenica 23. Chaplinova žena 24. Kis 26. Povrtina 28. Lejček (hrvaško) 31. Zelišče 32. Otok v Jadranu 33. Kralj živali 34. Zensko ime 36. Avtomobilska oznaka za Karlovac 37. Mednarodna oznaka SFR Jugoslavije 38. Tropska rastlina 39. Parna kopel.

Navpično: 1. Otok v Sredozemskem morju 2. Avtomobilska oznaka Mariborskega okraja 3. Igralec v nogometnem moštvu 4. Otok v Jadranu 5. Ločilo 6. Goethejeva mati 7. Egipčanski bog 8. Izloček žleze v ustni votlini 10. Gomila 12. Dostavek k oporoki 14. Poličast 16. Zmešnjava, neurejenost 18. Moško ime 20. Sukanec 21. Kanon 24. Solški red 25. Strup v čajju 27. Zensko ime 29. Srh 30. Otok v Jadranu 33. Kralj živali 34. Zensko ime 36. Avtomobilska oznaka za Karlovac 37. Mednarodna oznaka SFR Jugoslavije 38. Tropska rastlina 39. Parna kopel.